

ÖÄÍ ÒÐ Í ÀÌ 'BÒÊÎ ÇÍ AÃÑÒÃÃ

Í àö³îí àëüíîî; àëääâî³; í àóê Óéðà;í è

3

Óéðà;í ñüéîîî òí ààðèòàà íîíðîí è í àì 'yòí è

³ñòîð³; òà éóëüòóðè

УНЖУНСЬКА СТАРОВУНА

çá³ðí èè ðää³îí àëüíîî; ³ñòîð³;

òà í àì 'yòéîçí àãòàà

ñ á ð³ ü

“Нам’яткознавство

Рівнічного регіону

України”

№4

Âèíóñè 14(17)

ÈÈ`A

2012

Центр пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури

Рекомендовано до друку Вченою радою Центру пам'яткознавства НАН України і УТОПК (протокол № 12 від 20 грудня 2012 р.)

Редакційна колегія:

головний редактор – *С.І. Посохов*

заступники головного редактора – *О.Б. Коваленко, О.М. Титова*

члени редколегії – *О.Д. Бойко, І.В. Верба, Я.В. Верменич, Л.О. Гріфен,*

В.О. Константинов, О.П. Моця, А.А. Непомнячий, Г.В. Самойленко, Н.М. Сенченко

відповідальні секретарі – *С.Ю. Зозуля, О.С. Морозов*

Адреса редакції:

01015, м. Київ, вул. Івана Мазепи, 21, корп. 19; e-mail: zp_vydannja@ukr.net

тел. +380-44-2807879, тел./факс +380-44-2806463

Видання зареєстровано Міністерством юстиції України

(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 16327-4799Р від 02.02.2010 р.)

Видано Центром пам'яткознавства НАН України і УТОПК

(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 2429 від 07.02.2006 р.); вул. Івана Мазепи, 21, корп. 19, м. Київ, 01015, Україна; тел./факс: +380 (44) 2807879, e-mail: m-center@ukr.net

Збірник наукових праць “Ніжинська старовина” внесений до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з історичних наук (Постанова Президії ВАК України № 1–05/1 від 26.01.2011 р.)

Частина матеріалів випуску була апробована під час проведення в Ніжині та Батурині 26–28 вересня 2012 р. II Міжнародних Спаських наукових читань, присвячених 115-річчю від дня народження Ф.Г. Спаського.

*Збірник видано за фінансової підтримки
Ніжинської міської ради і ТОВ “ВІО-поліграфісти”*

Òàíòààè÷í³ òà ì àòíàíéíà³÷í³ ì òíàéàì è ñó÷àííí; ì óçàíéíà³; ì àì 'üòéíçí ààñòàà, ³ñòíðè÷íí; ðàà³ííàé³ñòèèè è àòíéíà³;

Гріффен Л. (Київ) Музей як соціокультурний феномен 5
Попов С. (Брянск) Виртуальная экскурсия как направление развития современного музейного дела..... 11
Нікітіна І. (Севастополь) Науковий паспорт на музейні предмети як документальне джерело (з досвіду діяльності Національного музею героїчної оборони і визволення Севастополя) 16
Семенчук А. (Київ) З історії формування Фонду науково-проектної та облікової документації НДІ пам'яткоохоронних досліджень..... 20

²ñòíð³íàðàó³ü ñàèðàèüíí; òà òàðéíàíí; ³ñòíð³; íà òàðàíàò Ì çàí³÷íí-Àí³íòíàñüéíàí È³àíàðàææü

Нижник Л. (Чернігів) Реставрація П'ятницької церкви в Чернігові у 1943–1972 роках і створення музею (за письмовими документами архітектора-реставратора П.Д. Барановського) 27
Прохоров Д. (Сімферополь) Виникнення громад караїмів на території губерній Північно-Дніпровського Лівобережжя в другій половині XIX – на початку XX ст. ... 33

Àíñè³àæàííü ðàà³ííàèüíí; ³ñòíð³; è àòíéíà³; Ì çàí³÷ííàí ðàà³ííó Óèðà;í è òà à³àíàðàæàííü éíàí ðàçóéüòàð³à ó ì óçàíéíò èíèèè³üò

Брега В. (Вишневець) Володіння князів Вишневецьких у Лівобережній Україні в XVI–XVII століттях 39
Кондратюк Г. (Сімферополь) Национальные отношения на Левобережной Украине и Крыму в контексте политики коренизации (20-е – начало 30-х гг. XX в.)..... 44
Литвин К. (Київ) Етнографічні студії представників духовенства Чернігівської єпархії за матеріалами журналу “Вера и Жизнь” (1912–1917) 53
Луняк Є. (Ніжин) Відображення Конотопської битви в листах французького дипломата П'єра де Нуае 60
Мірошниченко О. (Глухів) Облога Глухівської фортеці 1664 року в листах польських офіцерів 70
Мошик І. (Глухів) Джерельна база дослідження проблеми діяльності вищих навчальних закладів Чернігівщини у 20–30-ті роки XX ст. 74
Ребенок В. (Ніжин) Московський похід гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного 1618 р.: історіографія проблеми..... 80
Товстоляк Н. (Кривий Ріг) Культурно-побутове середовище садиби Качанівка наприкінці XIX – на початку XX ст. 83
Харченко О. (Батурин) Дипломатичний етикет гетьманського Батурина за Івана Самойловича 90

НІЖИНСЬКА СТАРОВИНА

Δεα·αίγυ τὰ°εο³α εθευοοδίτ; πῖααυείε, δῖαεοίε ἰ οαείεοοαα
³ ἰαοείατῖ τῖαἰ ὕοείτῖαἰαοαἰ ἰ³αἰ³÷ἰτ-Αἰ³ἰδῖαἰυεἰῖαἰ Ἐ³αἰαἰδῖαεἰ

<i>Горькова А. (Київ)</i> Охорона археологічної спадщини на Полтавщині в 1917–1941 роках	97
<i>Гребенніков І. (Ніжин), Фатюк О. (Ніжин)</i> Археологічна розвідка берегів річок басейну Десни	104
<i>Гутник Ю. (Батурин)</i> Колекція дукачів НІКЗ «Гетьманська столиця»: каталогізація, проблеми формування та дослідження.....	107
<i>Демченко Т. (Чернігів)</i> Матеріали особового фонду Іллі Шрага в Чернігівському історичному музеї імені В.В. Тарновського як джерело вивчення культурної спадщини України	114
<i>Ігнатенко І. (Чернігів)</i> Обґрунтування віртуальної 3D реконструкції Верхнього Замку в Чернігові рубежу XVII –XVIII ст.....	121
<i>Коваленко Ю. (Глухів)</i> Джучидські монети та їх сіверські наслідування з літописного Глухова і його округи.....	128
<i>Лаєвський А. (Чернігів)</i> Стародубщина другої половини XVII – XVIII ст. в архівному зібранні Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського....	134

ἰ ἀδπῖγ αἰ³;

<i>Андросова-Байда Д. (Дніпропетровськ), Барабаш Н. (Кривий Ріг)</i> До історії взаємин Д. Велланського з М. Білозерським	141
<i>Блакитний М. (Чернігів)</i> Стефановський Трифон Андрійович – церковний діяч, публіцист та історик Чернігівщини (за матеріалами часопису «Черниговские епархиальные известия»).....	149
<i>Морозова А. (Чернігів)</i> Вітчизняна війна 1812 р. в долі Домініка П'єра де ля Фліза – українського лікаря й етнографа	154
<i>Рева Л. (Київ)</i> Володимир Барвінок – автор зводу бібліографії українських рукописних книг і стародруків.....	160
<i>Скоренко С. (Чернігів)</i> А.В. Верзилов як засновник Чернігівської української Громади....	176

Δαοαίϛ³; ἀεἰεοἰ³; ἰῖα³αἰἰ εἰαίγυ

<i>Зозуля С. (Київ)</i> Початок традиції: в Ніжині та Батурині відбулися II Спаські читання... 183	
<i>Α³αἰἰ ἰἰο³ ἰδῖ ἀαοἰδ³α</i>	187
<i>²ἰοἰδῖ αῶ³υ αἰἰ ἀαοἰδ³α</i>	189

* * *

У збірці використані графіка та світлини надані авторами публікацій

* * *

Фонове зображення обкладинки: фрагмент плану міста Ніжина 1773 року